

Walter Hallstein: en diplomatisk kraft som drev fram en snabb europeisk integration

Walter Hallstein 1901 - 1982

Walter Hallstein var EU-kommissionens första ordförande 1958–1967, en engagerad europé och en ivrig förespråkare för europeisk integration.

Som kommissionsordförande arbetade Hallstein för ett snabbt införande av den gemensamma marknaden. Under hans mandatperiod gick integrationen framåt med stora kliv och hans entusiasm och övertalningsförmåga gynnade integrationens sak även efter ordförandeskapet.

Hallstein fick ursprungligen internationellt erkännande genom Hallsteindoktrinen på 1950-talet. Doktrinen gick ut på att den unga tyska demokratin skulle knytas till Västeuropa och formade Tysklands utrikespolitik under många år.

Tidigare år och erfarenheter av kriget

Walter Hallstein föddes den 17 november 1901 och var son till en protestantisk byggnadsinspektör i staden Mainz i sydvästra Tyskland. Efter examen från det lokala läroverket studerade han juridik och statsvetenskap i Bonn, Berlin och München. Han tog examen 1925 och började arbeta som assistent till en professor vid Berlins universitet. År 1927 blev han examinator vid universitetet i Rostock i norra Tyskland och blev lektor där 1929. Ett år senare utsågs han till professor i privat- och bolagsrätt, en befattning han hade i tio år. Han blev expert på området, en respekterad forskare och en internationellt ryktbar universitetsföreläsare. Han blev sedan professor vid universitetet i Frankfurt, varifrån han fick sin inkallelseorder till Tysklands armé 1942, trots sin fientliga inställning till nazismen. Efter de allierades invasion 1944 fördes Hallstein till ett krigsfångläger i USA där han inrättade ett slags lägeruniversitet för att undervisa sina medfångar om lagen och deras rättigheter.

Efter kriget utsågs han till vicekansler vid universitetet i Frankfurt. År 1948 bjöds han in som gästföreläsare till Georgetown University som en av de första tyska forskare som inbjöds till ett amerikanskt

universitet. Hans erfarenheter i USA stärkte hans övertygelse om att Tyskland borde delta i de internationella initiativen för att stärka banden mellan demokratierna efter andra världskriget. Att gå med i internationella allianser som FN och NATO var för honom avgörande för att Tyskland skulle kunna återta sin internationella roll.

Europeiska kol- och stålgemenskapen

Hallsteins specialkunskaper och erfarenhet, utmärkta diplomatiska förmåga och medvetenhet om behoven av europeisk enhet ledde till att Tysklands dåvarande kansler, Konrad Adenauer, utsåg honom till chefsförhandlare på Schumankonferensen 1950 om att bilda Europeiska kol- och stålgemenskapen. Under denna period hade han ett nära samarbete med Jean Monnet, sin franska motsvarighet. De insåg snabbt att de delade övertygelsen om att Europa behövde integreras för att kunna blomstra igen.

År 1951 utsåg Adenauer Hallstein till statssekreterare i det federala utrikesdepartementet, där han inte bara var med om att bilda Europeiska kol- och stålgemenskapen, utan även försöken

att skapa en europeisk försvarsgemenskap för att föra samman de västeuropeiska ländernas budget-, militär- och försvarspolitik. Han deltog även i förhandlingarna med Israel om betalningen av krigsskadestånd till det judiska folket och spelade en viktig roll i Tysklands utrikesstrategi. Vad som senare skulle komma att kallas Hallsteindoktrinen var en noga formulerad politisk överenskommelse från 1955 om att Västtyskland inte skulle ingå några diplomatiska relationer med stater som erkände Östtyskland (DDR).

Europeiska ekonomiska gemenskapen

Misslyckandet med att skapa en europeisk försvarsgemenskap var enligt Hallstein ett mycket stort och reellt hot mot säkerheten i Tyskland och Västeuropa, eftersom ett splittrat Europa gjorde det lättare för Sovjetunionen att utöka sitt inflytande. Detta fick honom att inrikta sig på den ekonomiska integrationsprocessen i stället för den politiska. Därför blev han en ivrig förespråkare för europeisk enhet genom bildandet av en europeisk ekonomisk gemenskap. De första stegen mot en ekonomisk integration med fri rörlighet för människor, tjänster och varor togs under Messinakonferensen 1955. Även om Hallstein ursprungligen ville att integrationen skulle vara allomfattande och genomföras så snabbt som möjligt, insåg han att det var mer realistiskt och gynnsamt att gå långsamt fram. År 1958 trädde Romfördraget i kraft och Hallstein valdes till ordförande för Europeiska ekonomiska gemenskapens kommission.

Ordförande för kommissionen

Trots att Hallstein vid det här laget hade insett att integrationen inte skulle gå så fort som han önskade, blev han som kommissionsordförande en drivande kraft bakom den snabba

integrationsprocess som skulle följa. Under hans ämbetsperiod, den så kallade Hallsteinperioden, inleddes bland annat samordningen av den europeiska lagstiftningen, som fick stor inverkan på ländernas lagstiftning. Som förespråkare för ett federalt Europa med en stark kommission och ett starkt parlament (för att förhindra att unionen ständigt skulle kunna bli överkörd av medlemsländerna) hade han ett uppenbart syfte med den europeiska gemenskapen: visionen av ett enat Europa från Schumandeklarationen den 9 maj 1950. Men Frankrikes president de Gaulle var av en annan åsikt: medan Hallstein ansåg att man borde sträva efter ett statsförbund, där en stor del av nationernas befogenheter och makt överlämnas till unionen, ansåg de Gaulle att Europa borde välja konfederationens väg och bli ett "Europa av stater", med mer makt kvar i medlemsländerna. Åsiktsskillnaderna mellan den franska regeringen och de övriga medlemsländerna ledde till "den tomma stolens kris" 1965, då Frankrike kallade hem alla sina representanter från de europeiska institutionerna tills man hade nått en kompromiss.

Utan Hallsteins entusiasm, diplomatiska förhandlingskicklighet och stora övertalningsförmåga skulle den europeiska integrationen inte ha kunnat ske så snabbt.

Hallstein som ordförande för Europeiska kommissionen under ett tal i Nederländerna 1965.